

WOORDENBOEK VAN DE VLAAMSE DIALEKTEN

RIJKSUNIVERSITEIT GENT
Seminarie voor Vlaamse Dialektologie
Blandijnberg 2
9000 GENT

Vragenlijst 30

juni 1981

tel : 091/25.76.11 toestel 4104

HET VARKEN (1)

Dialect van : (stad, dorp, gehucht, wijk), (gemeente), (prov.)

GESPROKEN DOOR :	OPGETEKENDE DOOR :
Naam :	Naam :
Geboorteplaats :	Geboorteplaats :
Geboortejaar :	Geboortejaar :
Beroep :	Beroep :
Geboorteplaats moeder :	Volledig adres :
Geboorteplaats vader :	
.	Tel :

Wilt U de vragenlijst invullen voor slechts één plaats? De laatste gemeentefusie ten spijt, blijven alleen de oorspronkelijke dorpen voor ons dialektonderzoek de geografische referentiepunten. U vult dus in voor bv. Z e v e n e k e n, gemeente Lochristi.
Als U de zaken zelf niet voldoende kent, gaat U liefst te rade bij een ter plaatse geboren en getogen landbouwer.

Tracht ook steeds zo getrouw mogelijk de dialektische uitspraak weer te geven.

A. ALGEMEENHEDEN

1. Hoe heet een varken in het algemeen?

Kent u aanspreeknamen voor een volwassen varken?

2 a) spottend of weinig vriendelijk

a)

3 b) vleierend

b)

Kent u aanspreeknamen voor een big?

4 a) spottend of weinig vriendelijk

a)

5 b) vleierend

b)

B. SOORT EN HERKOMST

Wat zijn de dialektbenamingen voor verschillende varkensrassen?

2.

6 inlands	
7 gevlekt	
8 gekruist, onzuiver van ras	

De meest opvallende eigenschappen van verschillende varkensrassen is de vorm van de kop en snuit en de stand van de oren. Drie hoofdvormen zijn te onderscheiden, zoals afgebeeld op het bijblad

9 Hoe heet u een varken als van tek.B1	
10 Hoe heet u een varken als van tek.B2	
11 Hoe heet u een varken als van tek.B3	

C. LEEFTIJD

12 Hoe heet een jong van een varken ?	
13 een mannelijk jong van een varken	
14 een vrouwelijk jong van een varken	
een troep biggen	
15 a) als ze pas geboren zijn	a)
16 b) als ze wat ouder zijn	b)
17 een achterblijver	
18 een big onder de 6 maand van 35 tot 50 kg die niet meer zuigt en die (nog) niet gevetmest wordt.	
19 een jong varken van minder dan een jaar en ong. 60 kg of meer, dat gevetmest wordt.	
20 een varken ouder dan één jaar	
21 een kudde, troep volwassen varkens	

D GESLACHT - MANNELIJK

22 een mannelijk varken	
23 een gesneden mannelijk varken	
24 een mannelijk varken waarvan de teelballen niet uit het lijf in de teelballenzak zijn gezakt	
25 een fokbeer	

- VROUWELIJK

26 een vrouwelijk varken in het algemeen	

27 een gesneden vrouwelijk varken ?	
28 een vrouwelijk varken dat nog niet heeft geworpen ?	
29 een vrouwelijk varken dat voor de eerste keer heeft geworpen ?	
30 een vrouwelijk varken dat al meer dan eens heeft geworpen ?	
31 een vrouwelijk varken dat biggen heeft ?	
32 een fokzeug, een vrouwelijk varken gehouden om er biggen van te hebben?	
33 een onvruchtbaar vrouwelijk varken ?	

G. LICHAAMSDLEN

Hoe heten in uw dialect de volgende lichaamsdelen van het varken ?
(de cijfers tussen haakjes verwijzen naar tekening A).

34 de kop (1)	
35 de nek (2)	
36 de rug (3)	
37 de bek, snuit (4)	
38 de neus (5)	
39 het oor (6)	
40 de wang (7)	
41 de nek (8)	
42 de hals (9)	
43 de keel (10)	
44 de schoft (11)	
45 de lendenen (12)	
46 het kruis (13)	
47 de staartwortel (14)	
48 de staart (15)	
49 de krulstaart	
50 de kwast (16)	
51 de schouder (17)	

4.

52 de elleboog (18)	
53 de voorham (19)	
54 de voorpoot (20)	
55 het onderbeen (21)	
56 de klauw (22)	
57 de buik (23)	
58 de uier (24)	
59 de tepel (25)	
60 de ham (26)	
61 de schenkel (27)	
62 de achterpoot (28)	
63 de bijteen (29)	
64 de hak of hiel (30)	
65 Hoe noemt men de dikke, harde, stijve stekelharen op de rug van het varken ?	

F. GESLACHTSDELEN

66 de roede van het mannelijk varken ?	
67 de teelballenzak ?	
68 het uitwendig geslachtsorgaan van het mannelijk varken ?	
69 de schede van het vrouwelijk varken?	
70 de baarmoeder van het varken ?	

G. EIGENSCHAPPEN

Hoe heet in uw dialect :

71 Een varken dat goed groeit en veel vlees aanzet ?	
72 Een varken dat slecht gedijt, dat niet vet wil worden ?	
73 Een varken met lang, wollig haar. Het is moeilijk vet te mesten.	
74 Een mestvarken, varken dat vetgemest wordt.	

75 Vermagerd door het veelvuldig zogen,
gezegd van de zeug ?

76 een varken met een te hoge rug ?

77 een varken met een doorgezakte rug

78 een varken met een lange rug ?

79 varken met hoge poten ?

80 varken met korte poten ?

81 zeug met meer dan 12 tepels ?

82 boosaardig varken ?

H. VERRICHTINGEN - GEDRAG

83 een knorrend geluid maken ?

84 een schreeuwend geluid maken,
bv. bij honger ?

85 een schrill angstig geluid maken,
bv. bij het ringen in de neus ?

86 met de neus het strooisel in de
stal omwoelen ?

87 met de neus de grasnerf van de
weide omwoelen ?

88 een slobberend geluid maken bij
het eten ?

van moedervarken gezegd :

89 zogen, melk geven ?

90 knorren om de biggen te roepen
voor het drinken ?

van biggen gezegd :

91 zuigen, drinken van de moeder ?

92 vlak na het zuigen naar de snuit
van de moeder gaan en de neus
ertegen aanduwen ?

93 zelfstandig gaan drinken, uit een
bak ?

94 elkaar in de staart bijten ?

I. VOORTPLANTING

Algemeen

95 een houder, kweker van één of meer
mannelijke varkens ten behoeve van
de dekking ?

96 De knecht die (vroeger te voet) met de beer van hoeve tot hoeve gaat voor de dekking ?

Geslachtsdrift

97 geslachtsdrift vertonend, gezegd van de zeug ?

98 de periode van de geslachtsdrift ?

Dekking

99 dekken, gezegd van de beer ?

100 laten dekken, gezegd van de zeug ?

101 het geld dat men betaalt voor de dekking van een varken ?

Drachtigheid

102 Hoe zegt men van een varken : ze is drachtig, zwanger van biggen ?

103 Hoe zegt men : niet drachtig ?

104 een niet-drachtig varken (*wepelzeug*)

Geboorte

105 Een nest maken voor het werpen ?

106 In barensnood zijn , weeën hebben ?

107 biggen ter wereld brengen, werpen ?

108 de nageboorte van het varken ?

109 de nageboorte afwerpen ?

110 de kooi waarin de zeug geleid wordt om te werpen en waarin ze de eerste weken de biggen zoogt?

111 de baarmoeder bij het werpen uitkruien ?

112 de melkgift van de zeug

J. BEHANDELING - VERZORGING

113 varkens houden ?

114 varkens fokken, doen voortkweken ?

115 varkens vetmesten ?

116 Een moedervarken helpen bij het biggen werpen, de biggen met de hand helpen verlossen ?

117	een big met koemelk grootbrengen ?	
118	een big die wordt grootgebracht met koemelk, zonder zeug dus ?	
X 119	biggen niet meer laten zuigen, spenen?	
120	biggen overzetten bij een andere moeder ?	
121	biggen de tanden afknippen ?	
122	de tang waarmee dat gebeurt ?	
123	de ring in de woelschijf van de varkenssnuit ?	
124	een varken van zo'n ring voorzien ?	
125	de tang waarmee dat gebeurt ?	
126	een gevlochten mand waarin men vroeger biggen naar de markt vervoerde ?	
127	kooi of kist van latten waarin men een varken opsluit om het te voeren ?	
128	een halsbeugel, houten ring - meestal uit drie stokken - om de hals van varkens (en ook wel andere dieren) om ze te beletten door hagen, enz. te knipen (<i>schiedel, scheel, scheul, gareel, schetnse, beugel, begel</i>)	
129	het varken castreren ?	
130	de man die dat doet ?	
131	de varkens naar binnen, in de stal drijven ?	
132	de varkens uit de stal laten ?	
133	Kent u de naam voor een maat om de dikte van de varkens te meten ?
(<i>plavei</i>)	

K. VOEDEREN

Hoe zegt men :

134	de varkens voederen ?	
135	Hoe noemt men varkensvoer in het algemeen ?	

136 de ketel waarin men aardappelen, wortelen, rapen, enz. kookt voor de varkens ?

137 de stamper waarmee gekookte aardappelen worden geplet (tek.B4)?

138 de handmolen waarmee aardappelen worden geplet (tek.B5)?

Aardappelen werden soms in grote hoeveelheden gestoomd en dan ingekuuld.

Hoe heetten dan :

139 a) de stoommachine ?

a)

140 b) gestoomde aardappelen ?

b)

141 c) de bewaarplaats van de aardappelen ?

c)

142 Hoe noemt men vloeibaar varkensvoer : een mengsel van gekookte gewassen, gemalen graan en water ?

143 de bak, kuip of ketel waarin het vloeibaar varkensvoer gemengd en bewaard wordt voor 1 à 2 dagen ?

144 Hoe zegt men : graan of graanmeel met heetwater overgieten om er varkensbrij van te maken ?

145 Hoe heet deze brij die uitsluitend uit afgekookt graan of meel bestaat ?

Hoe heet het instrument om in het varkensvoer te roeren, in de vorm van :

146 a) een stok, eventueel met spaan of verdikking onderaan (tek.B6)?

a)

147 b) een scheplepel, eventueel met gaatjes (tek. B7) ?

b)

148 c) een scheplepel uit tralie (tek. B8) ?

c)

149 d) een schepriek (tek B9) ?

d)

150 e) een schepemmertje ?

e)

151 Hoe noemt men fabrieksvoeder voor varkens ?

152 De bak in de stal waaruit het varken meel of fabrieksvoeder eet ?

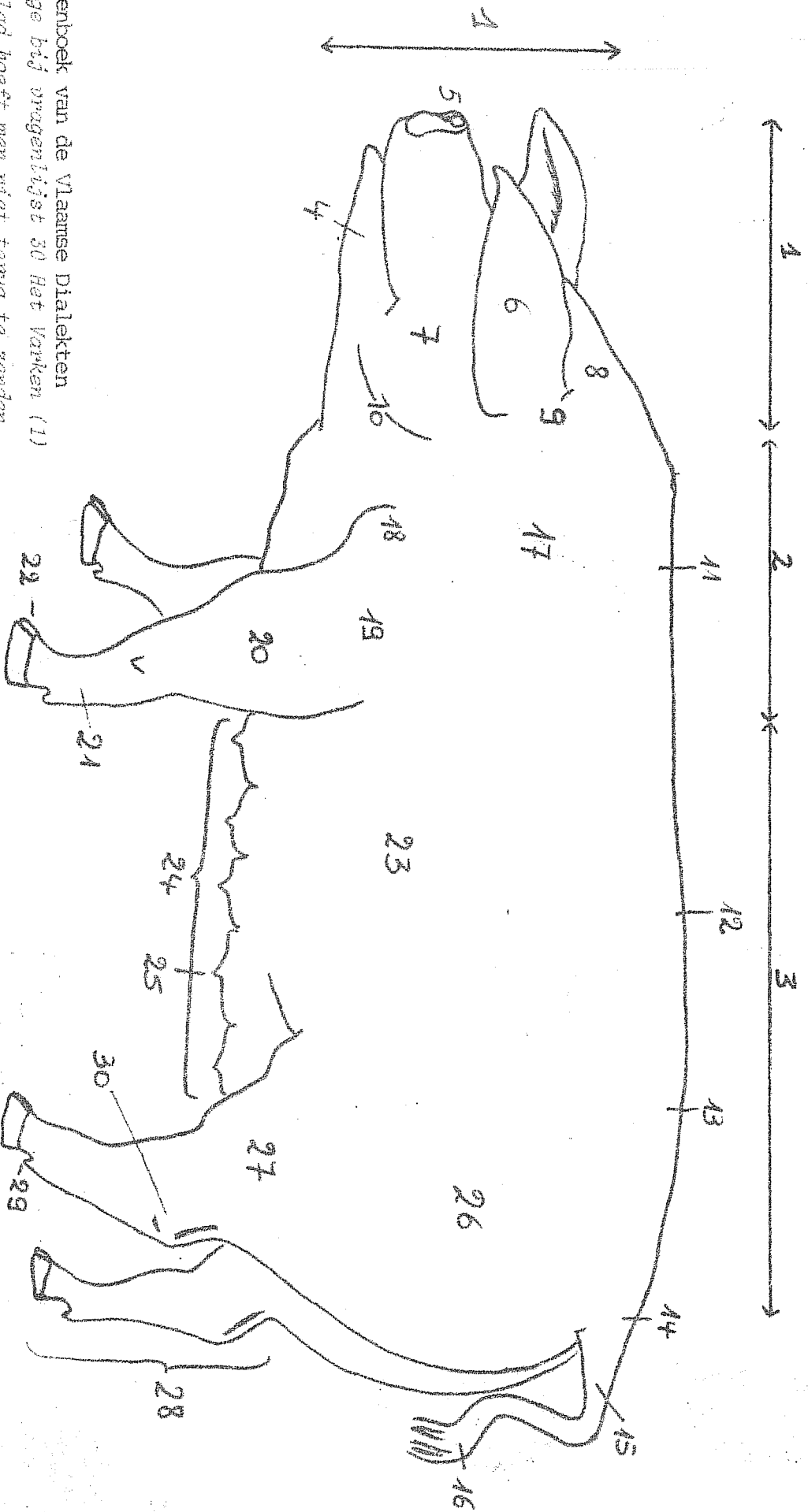
L. ROEP- of LOKWOORDEN

153 Met welk woord roept u de varkens ?

154 Met welk woord roept u de biggen ?

155 Met welke woorden wordt de zogende zeug toegesproken om ze gerust te stellen ?

A

Woordenboek van de Vlaamse Dialecten
 Bijlage bij vragenlijst 30 Het Varken (1)
 Dit blad heeft men niet terug te zenden

B

